

RECENZJE

Ks. Grzegorz M. Baran, *Motyw „synostwa Bożego” w homiliach Świętego Augustyna do Ewangelii oraz Pierwszego Listu Jana Apostoła*, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2010, ss. 226.

Św. Augustyn komentował wiele ksiąg Pisma Świętego bądź to w systematycznych komentarzach, bądź to w homiliach i kazaniach. Jego homilie do Ewangelii według św. Jana oraz do Pierwszego Listu św. Jana mają charakter szczególny. To nie tylko bardzo systematyczna egzegeza jednej z Ewangelii, ale przy tym bardzo pogłębiony traktat teologiczno-ascetyczny, przedstawiony bardzo pięknym, a jednocześnie prostym językiem. Nie dziwi zatem, że chętnie do tego dzieła wracają teologowie, znajdując w nim coraz to nowe idee.

Ks. G. Barana zainteresowała idea synostwa Bożego. Jest to pojęcie na wskroś teologiczne i bardzo ewangeliczne. W sensie dosłownym odnosi się ono do drugiej Osoby Trójcy Świętej. Dzieckiem Bożym jest też człowiek odkupiony i „usynowiony” przez Boga. Synostwo Boże w jednym i drugim znaczeniu było bardzo bliskie Ojcom Kościoła. W okresie sporów o bóstwo Chrystusa więcej dyskutowano nad pojęciem „synostwa Bożego”, drugiej Osoby Trójcy Świętej. Gdy te spory nieco przycichły, idea nabrała większego znaczenia antropologicznego i w takim też sensie pojawia się często w *Homiliach na Ewangelię i Pierwszy List św. Jana* św. Augustyna. Analizie tego pojęcia poświęcona jest rozprawa autorstwa ks. G. Barana. Jest to opracowana nieco dysertacja doktorska, która była podstawą doktoratu z filologii klasycznej.

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów, uzupełnionych o wstęp, zakończenie, wykaz używanych skrótów, zestawienie bibliografii oraz obcojęzyczne streszczenie. Ma zatem charakter naukowy.

W pierwszym rozdziale Autor zajął się analizą pojęcia „zrodzenia”, które jest podstawą „usynowienia”. Krótko omawia „zrodzenie” Syna Bożego, by szerzej zająć się „narodzeniem człowieka w porządku łaski”. Nie ogranicza się przy tym do analizy samego pojęcia, ale poświęca sporo uwagi teologicznym kontekstom, w których to pojęcie występuje w omawianym dziele św. Augustyna.

W rozdziale drugim Autor skupia swoją uwagę na podstawowym akcie, w jakim następuje „usynowienie”, czyli na chrzcie. Rozdział ten składa się jakby z dwóch części. W pierwszej zostają omówione biblijne podstawy

chrztu, a więc jego figury i geneza. Natomiast druga część jest analizą filologiczną kluczowych terminów. Autor analizuje przede wszystkim różne określenia stosowane przez św. Augustyna dla oznaczenia tego aktu i wskazuje ich znaczenie teologiczne. Analiza, co można uznać za oczywistość, opiera się na łacińskiej terminologii.

Rozdział trzeci poświęcony jest skutkom, jakie zdaniem św. Augustyna wynikają z tego, że człowiek przez chrzest staje się „synem Bożym”. Innymi słowy, zostały tam przedstawione efekty i konsekwencje chrztu. Wśród tych ostatnich warto zwrócić uwagę na zobowiązania, jakie przez chrzest zaciąga człowiek. Dziś określa się je jako zobowiązanie do dążenia do świętości. Św. Augustyn ujmował to jako powołanie do życia w miłości. Ta część rozprawy ma charakter teologiczno-pastoralny, a w małym tylko stopniu opiera się na analizie filologicznej. Dla kogoś, kto zna przynajmniej podstawy teologii, rezultaty dociekań w tym zakresie nie stanowią zaskoczenia.

Ostatni rozdział jest zatytułowany: „*Synostwo Boże w perspektywie eschatologicznej*”. Autor, opierając się w dużej mierze na analizie terminów, stara się ukazać proces rozwoju, jaki powinien stać się udziałem człowieka od chwili chrztu aż do osiągnięcia życia wiecznego, które jest ukoronowaniem całego procesu „usynowienia” przez Boga.

Cała rozprawa jest oparta przede wszystkim na drobiazgowej analizie tekstu św. Augustyna. Nawet inne teksty św. Augustyna są rzadko przytaczane. Autor jest z wykształcenia i teologiem, i filologiem, więc tego typu analizy przychodzi mu łatwo, a wnioski z nich wyciągane nie budzą zastrzeżeń. Warto przy tym zauważyć, że Autor na nowo tłumaczy większość przytaczanych tekstów. Dzięki temu znaczna część analizowanych homilii doczekała się poprawnego tłumaczenia na język polski. Jak przystało na pracę naukową, w przypisach cytowany jest tekst oryginalny, więc jakość tłumaczenia można sprawdzić.

O ile jakość tłumaczeń zasługuje na uznanie, to sama forma językowa rozprawy już takiego uznania nie budzi. Sformułowania tytułów paragrafów i poszczególnych punktów są być może poprawne z punktu widzenia gramatyki, ale niekiedy toporne i mało klarowne. Również sposób narracji w całej rozprawie jest mocno hermetyczny, co wymaga od czytelnika dużej dozy uwagi.

Omawiana rozprawa powiększa polski dorobek dotyczący myśli św. Augustyna. Również od strony formalnej jest to przykład dobrej rozprawy naukowej. Jest to jednak ten typ literatury, którego krąg odbiorców jest ograniczony do relatywnie wąskiego grona badaczy zainteresowanych tym Ojcem Kościoła.

Ks. Antoni Żurek